

ODBORNÝ SEMINÁŘ K VÝZKUMU ZÁMECKÝCH, MĚŠŤANSKÝCH A CÍRKEVNÍCH KNIHOVEN

Mezinárodní seminář "K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven", který se konal 29.-30. října 1999 v Českém Krumlově, byl koncipován jako pracovní setkání badatelů zabývajících se z různých úhlů pohledu dějinami knižní kultury středoevropského regionu. V historickém prostředí zámku Český Krumlov se pokusili shrnout výsledky svých bádání v oblasti dějin jednotlivých knihoven a knižních sbírek (knihovny šlechtické, církevní, měšťanské), které budou posléze prezentovány veřejnosti i v písemné podobě (počítá se s vydáním speciálního sborníku na toto téma).

Seminář, jehož iniciátorem byla Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (Historický ústav, katedra germanistiky, katedra francouzského jazyka a literatury), si ve spolupráci s pražskými odbornými pracovišti (Národní knihovna ČR, Knihovna Národního muzea, Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách) a za účasti významných zahraničních odborníků ze Slovenska a Francie kladl za cíl zjistit současný stav bádání, které probíhá paralelně v různých lokalitách a do kterého se v poslední době kromě specialistů na knižní kulturu a její dějiny zapojují i badatelé z řad germanistů, romanistů, hispanistů, italistů a historikové, zaměřující se na kulturní historii a dějiny mentalit. Svým tematickým zaměřením chtěl alespoň dílčím způsobem přispět ke zmapování některých bílých míst v dějinách knižní kultury střední Evropy 15.-18. století. Jedná se o některé otázky z dějin knižní kultury, jimž je ze strany badatelů věnována stále malá či nedostatečná pozornost (dějiny četby a čtenářské recepce, úloha překladové literatury v tomto procesu, problematika knižního trhu a obchodu, sepětí knižní kultury s jinými druhy umění, obecné otázky vzájemných kulturních vztahů a vlivů v souvislosti s knižní vzdělaností apod.).

Seminář prokázal nezbytnost mezioborového přístupu k dané problematice. Ukázalo se, že základem pro jakkoli koncipovaný výzkum v této oblasti je rekonstrukce konkrétních knihovnických fondů, zejména jejich zpřístupnění širší badatelské veřejnosti formou katalogů či knihopisných soupisů. Interpretace takto prezentovaných výsledků první fáze výzkumu pak předpokládá další práci s archivními prameny (epistolografie, deníky, korespondence, inventáře, závěti, odkazy apod.) a interdisciplinárně pojatý výzkum v rovině historické, knihovnické, lingvistické, literárně historické, kulturně historické, dějin umění, divadla a hudby atd. Takto pojatý výzkum by mohl být vymezen do následujících oblastí:

1. Pojetí knihovny, její vznik a budování, uložení knih a jejich katalogizace atd.
2. Problematika akvizice (nákup knih, dary, odkazy aj.), knižní trh a jeho fungování, výzkum účetního materiálu v rodových archivech (tento poměrně bohatý pramenný materiál v našich podmínkách ještě nebyl v dostatečné míře

zkoumán).

3. Budování literárních okruhů kolem světských i duchovních aristokratů a literární mecenát, srovnávání knihoven v širším socio-kulturním prostoru, kulturní transfer.
4. Recepce knižní kultury v širším slova smyslu - putování knih, literatura původní a překladová, znalost jazyků a její vliv na recepci, význam kavalírské cesty pro vzdělání a kulturní rozhled, postižení germánské i románské oblasti, recepce antické vzdělanosti v pozdně středověké a novověké Evropě atp.
5. Dějiny čtení a četby - pojem dobový čtenář, vnímání přečteného textu, čtenářský zážitek (rozdíly v pohlaví i věku), vypovídající hodnota rukopisných přípisů, jiné projevy čtenářského zájmu, případně nezájmu o knihu apod.

Kromě velmi dobré úrovně přednesených referátů i následných diskusí byla kladem semináře účast zahraničních badatelů. Vlivem některých vnějších okolností nebylo možné věnovat se ve větší míře problematice měšťanských knihoven, i když ty jsou už léta také předmětem systematického výzkumu. Všechny referáty na toto téma se však objeví ve speciálním sborníku, v němž budou publikovány v plném rozsahu.

Ústředním tématem českokrumlovského semináře byly tedy historické knižní fondy (jak ty, jež se fyzicky dochovaly do dnešních dnů, tak ty, o nichž máme pouze nepřímá svědectví), a to nejen knižní fondy vydané v národním jazyce či vzniklé v národním prostředí, ale především cizojazyčné knižní fondy importované, které tvořily podstatnou část knihoven existujících v regionu střední Evropy. Tyto fondy je nutno chápat jako významné knižní bohatství, které svým výskytem i úlohou, jež sehrály v daném prostředí a době, podstatně ovlivnily kulturní situaci zkoumané oblasti. Tvoří nedílnou součást jednotlivých národních kultur i kultury střední Evropy jako celku.

Jaroslava Kašparová